

ارائه راهکارهای مدیریت بحران، در بافت‌های فرسوده شهر زابل

اکبر کیانی^۱، حسین درویشی^۲، اقبال نصیری^{۳*}

Kianiakbar@gmail.com

دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، عضو هیات علمی دانشگاه زابل

Hosseini_d924@yahoo.com

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زابل

Nasiri.eghbal@gmail.com

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زابل

چکیده

امروزه در بحث توسعه پایدار، بکارگیری مدیریت بحران در بافت‌های فرسوده شهرهای بزرگ بیشتر احساس می‌شود. بافت‌های تاریخی جزئی از سرمایه‌های فرهنگی ما هستند و حکم اندوخته‌های متراکم را دارند. یکی از تاثیرپذیرترین حوزه‌ها در مواجهه با سوانح طبیعی، بافت کالبدی و فرسوده‌ی سکونتگاه‌ها است که پس از وقوع چنین سوانحی، محل سکونت انسانها با درجات مختلف از آسیب‌های کالبدی مواجه می‌شوند. بازگرداندن زندگی و پویایی به بافت‌های فرسوده شهری، از مهم‌ترین دغدغه‌های مدیران شهری است. با توجه به قدمت شهر زابل نیاز به مدیریت بحران بافت‌های فرسوده احساس می‌شود. قریب به نیمی از واحدهای مسکونی شهر زابل به دلیل عدم رعایت ملاحظات فنی به‌ویژه ساخت و سازهای نامناسب و استفاده از مصالح بی‌دوام و کم دوام در برابر زلزله غیر مقاوم و ناپایدار است. در این پژوهش از روش توصیفی استفاده شده است. وبه منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش برداشت میدنی، مشاهده و مطالعات کتابخانه‌ای استفاده شده است. ابتدا در حوزه‌ی نظری دو مفهوم بافت فرسوده و مدیریت بحران در بافت فرسوده مورد بررسی و مرور قرار می‌گیرد، سپس اطلاعات راجع به به بافت فرسوده گردآوری و مورد پردازش قرار می‌گیرد. و تحلیل اطلاعات با استفاده از تکنیک SWOT انجام می‌پذیرد. در پایان پیشنهاداتی برای ساماندهی بافت فرسوده ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: مدیریت بحران، بافت فرسوده، SWOT، شهر زابل

اقبال نصیری*

مقدمه

شهرها به دلیل ماهیت پویای خود و هم‌چنین درگیر بودن با مسائل متنوع اجتماعی، اقتصادی فرهنگی، مدیریتی و غیره همواره در مسیر رشد و توسعه خود با مسائل و تنگناهای جدید روبرو می‌شوند که رفع یا حداقل کاهش آنها، نیازمند مدیریتی توانمند و آشنا با مسائل شهری، تجارب، الگوها و شیوه نوین برنامه ریزی شهری است تا بتواند در مواقع لزوم با انتخاب بهترین استراتژی و راهبرد مشکلات موجود را مدیریت کند و از بروز آشفتگی‌ها و نابسامانی‌ها شهری جلوگیری نماید و بتواند مشکلات به وجود آمده را بعد از وقوع چنین سوانحی به بهترین نحوه مدیریت کند. با توجه به اینکه کشور ایران در منطقه‌ی مخاطرات طبیعی بالا قرار گرفته، لزوم ارائه‌ی طرح جامع مدیریت بحران برای کاهش خطرات امری بسیار ضروری است. لذا بدون مشخص بودن سیاست‌های ایمنی شهری در مدیریت کشور و خطرات بالقوه و بالفعل و میزان ریسک آن‌ها نمی‌توان مدیریت بحران موثری را پیاده‌سازی کرد. فرسودگی یکی از مهم‌ترین مسائل مربوط به فضای شهری است که باعث بی‌سازمانی، عدم تعادل، عدم تناسب و بی‌قوارگی آن می‌شود. (حبیبی و دیگران، ۱۳۸۶، ۴۳). از جمله موضوعاتی که بیشتر شهرهای جهان با آن دست به‌گریبان هستند موضوع حوادث طبیعی است با توجه به ماهیت غیر مترقبه بودن غالب حوادث طبیعی و لزوم اتخاذ سریع و صحیح تصمیم‌ها و اجرای عملیات، دانشی را تحت عنوان مدیریت بحران به وجود آورده است تا در مواقع وقوع بحران، مدیران و آگاهانه با برنامه از پیش تعیین شده برخورد کند و نهایتاً آثار نامطلوب یک وضعیت بحرانی را به حداقل رسانده و آن را کنترل نماید. این موضوع با مباحث برنامه ریزی شهری و مدیریت شهری و جغرافیا ارتباط تنگاتنگی دارد. به کارگیری اصول و ضوابط شهرسازی و تبیین مفاهیم موجود در این دانش مانند فرم، بافت و ساخت شهر، کاربری اراضی شهری، شبکه‌های ارتباطی، زیرساخت‌های شهری و ... می‌توان تا حد زیادی اثرات و تبعات ناشی از حوادث طبیعی را کاهش داد. ویکی از مواردی که توجه صاحب‌نظران و مدیران شهری را به خود معطوف کرده، وجود معضلی به نام بافت فرسوده شهری است که حذف و یا حداقل کاهش ابعاد مشکل این بافت‌ها، به عنوان کل یا بخشی از فضای شهری که نظام زیستی آن، هم از حیث